

PROTOKÓŁ

z posiedzenia Komisji Wspólnej Przedstawicieli

Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Polskiej Rady Ekumenicznej

Warszawa, dnia 18 listopada 2024 roku

18 listopada 2024 roku w siedzibie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przy ul. Stefana Batorego 5 w Warszawie, odbyło się posiedzenie Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Polskiej Rady Ekumenicznej, zwanej dalej: „Komisją Wspólną”, w którym udział wzięli:

Strona Rządowa:

1. **Pan Tomasz Szymański** – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Współprzewodniczący Komisji Wspólnej,
2. **Pan Dariusz Klimczak** – Minister Infrastruktury
3. **Pani Agata Kurdziel** – Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w zastępstwie **Pani Bożeny Żelazowskiej** – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
4. **Pan Henryk Kiepus** – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej,
5. **Pan Dariusz Mazur** – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości,

Pozostali uczestnicy:

6. **Pan prof. Piotr Kosiak** - Przewodniczący Zespołu Ekspertów Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszu Kościelnego,
7. **Pan Tomasz Głowacki** – Zastępca Dyrektora Departamentu Kształcenia Ogólnego - Ministerstwo Edukacji Narodowej,
8. **Pan Paweł Napolski** – Biuro Ministra - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
9. **Pan Andrzej Rudlicki** – Dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
10. **Pani Ksenia Alhaug** – Zastępca Dyrektora Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
11. **Pani Monika Piszcz – Czapla** – Naczelnik Wydziału Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
12. **Pan Mariusz Radajewski** - Naczelnik Wydziału Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Strona Kościelna:

1. **bp Andrzej Malicki**, Współprzewodniczący Komisji Wspólnej, Zwierzchnik (**Superintendent**) Kościoła Ewangelicko – Metodystycznego w RP, Prezes Polskiej Rady Ekumenicznej,
2. **bp Jerzy Samiec**, Zwierzchnik Kościoła Ewangelicko – Augsburskiego w RP,
3. **abp Abel**, Wiceprezes Polskiej Rady Ekumenicznej, Ordynariusz Prawosławnej Diecezji Lubelsko-Chełmskiej, w zastępstwie **Metropolity Sawy**, Zwierzchnika Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego,
4. **bp Jarosław M. Jan Opala**, Zwierzchnik Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w RP,
5. **bp Przemysław Semko Koroza**, Zwierzchnik Kościoła Ewangelicko – Reformowanego w RP,
6. **bp Andrzej Gontarek**, Zwierzchnik Kościoła Polskokatolickiego w RP,
7. **ks. Marek Głodek**, Przewodniczący Rady Kościoła Chrześcijań Baptystów w RP.

Pozostali uczestnicy:

8. **abp Jerzy**, Ordynariusz Prawosławnej Diecezji Wrocławsko-Szczecińskiej, Prawosławny Ordynariusz Wojska Polskiego, Rektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej,
9. **ks. prof. Bogusław Milerski**, Dziekan Wydziału Nauk Społecznych Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie,
10. **ks. Grzegorz Giemza**, Dyrektor Polskiej Rady Ekumenicznej,
11. **Pani Agnieszka Filak**, Ekspert Kościoła Ewangelicko – Reformowanego w RP.

Posiedzenie rozpoczęło się o godzinie 14.00.

W trakcie posiedzenia Komisji Wspólnej zostały omówione następujące kwestie:

1. Problematyka nauczania religii w szkołach publicznych.
2. Zagadnienia związane z funkcjonowaniem Funduszu Kościelnego.

Przebieg obrad

Pan Minister Tomasz Szymański otworzył posiedzenie i powitał jego uczestników. Wyraził radość, że po kilku latach od ostatniego posiedzenia Komisji Wspólnej, które miało miejsce 11 lipca 2019 r., udało się zorganizować spotkanie. Podkreślił, że Rząd RP przykłada duże znaczenie do właściwego ułożenia stosunków ze wszystkimi kościołami, innymi związkami wyznaniowymi, w tym Kościołami zrzeszonymi w Polskiej Radzie Ekumenicznej. Skierował słowa uznania za działalność Polskiej Rady Ekumenicznej na rzecz polskich tradycji ekumenicznych i umacniania atmosfery sprzyjającej jedności chrześcijan. Przedstawił pozostałych członków Komisji Wspólnej ze Strony Rządowej, powitał również ekspertów. Poprosił Księdza Bp Andrzeja Malickiego, Współprzewodniczącego Komisji, o przedstawienie uczestników posiedzenia ze strony Polskiej Rady Ekumenicznej.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki powitał uczestników posiedzenia i podziękował za możliwość spotkania. Przedstawił również osoby obecne z ramienia Polskiej Rady Ekumenicznej.

Pan Minister Tomasz Szymański zaprezentował porządek obrad. Zapowiedział pierwszy punkt spotkania dotyczący problematyki nauczania religii w szkołach publicznych. Poprosił o zabranie głosu Pana Henryka Kiepurę, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

Pan Henryk Kiepura odnosząc się do nauczania religii w szkołach publicznych omówił podstawowe założenia projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych szkołach i przedszkolach. Przedmiotowy dokument trafił do konsultacji społecznych w dniu 1 października 2024 r. Najważniejsze założenia przedmiotowego dokumentu to:

- 1) ujednolicenie tygodniowego wymiaru godzin nauki religii i etyki w publicznych szkołach, tj. oba zajęcia będą realizowane w wymiarze jednej godziny tygodniowo,
- 2) określenie warunku umieszczenia lekcji religii i etyki przed obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi ucznia lub po tych zajęciach,
- 3) stosowanie - w wypadku organizowania nauki religii i etyki poza szkołą, tj. w grupie międzyszkolnej lub pozaszkolnym punkcie katechetycznym - tych samych zasad łączenia uczniów, które obowiązują w szkole;
- 4) stosowanie - w wypadku organizowania zajęć etyki - tych samych zasad jak w przypadku nauki religii.

Konsultacje projektu trwały do 4 listopada br. Pan Minister zaznaczył, że konsultacje dla kościołów i innych związków wyznaniowych zostały przedłużone do 8 listopada 2024 r., a rozporządzenie jeszcze nie jest podpisane. Planowane wejście w życie przepisów to 1 września 2025 r. Przypomniat, że odbyły się dwa spotkania organizowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ze Stroną Kościelną: 9 października br. Pani Minister Katarzyna Lubnauer spotkała się z przedstawicielami 15 kościołów i innych związków wyznaniowych oraz również 9 października br. odbyło się spotkanie Pani Minister Lubnauer z przedstawicielami Konferencji Episkopatu Polski. Kolejne spotkanie ze Stroną Kościelną jest zaplanowane na 22 listopada 2024 r. Pan Minister przypomniał, że w dniu 16 października br. odbyło się również posiedzenie Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu RP i Konferencji Episkopatu Polski. Na mocy ustaleń z tego posiedzenia powstała podkomisja, która ma zająć się szczegółową tematyką nauczania religii a jej pierwsze spotkanie miało miejsce w dniu 7 listopada br. Zaznaczył, że kolejne zebranie z przedstawicielami Strony Kościelnej planowane jest na 28 listopada 2024 r. Pan Minister podkreślił, że tematyka rozporządzenia jest w dalszym ciągu dyskutowana, czego przykładem jest również posiedzenie Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu RP i Polskiej Rady Ekumenicznej.

Pan Minister Tomasz Szymański poprosił Księdza Bp Andrzeja Malickiego o wskazanie reprezentanta Polskiej Rady Ekumenicznej, który przedstawi stanowisko Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej w powyższym zakresie.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki zauważył, że zebrani przedstawiciele Polskiej Rady Ekumenicznej nie uzgadniali wspólnego stanowiska. Podkreślił, że uczestniczą w konsultacjach z Ministerstwem Edukacji Narodowej. Dodał, że Księża Biskupi mają uwagi do rozwiązań zaproponowanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Temat jest dyskutowany również wewnątrz Polskiej Rady Ekumenicznej. Księża Biskupi liczą, że zostanie osiągnięty konsensus w formie porozumienia, które będzie podpisane.

Ksiądz Abp Jerzy zauważył, że trudno jest przedstawić jedno wspólne i spójne stanowisko Polskiej Rady Ekumenicznej. Podkreślił, że w jej skład wchodzi różne Kościoły, posiadające różne wyzwania i mające inny potencjał katechetów oraz potencjał edukowanych dzieci. Co do istoty jednak stanowisko Zwierzchników Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej jest spójne. Zauważył, że pierwsza zmiana dotycząca łączenia klas nie przyniosła spektakularnych efektów. Zaznaczył, że sam fakt, iż istnieje możliwość łączenia grup dla niektórych środowisk okazał się szansą bezwzględnego narzucenia tych rozwiązań, co z kolei spowodowało ogromny chaos w nauczaniu religii. Zwrócił uwagę na istnienie podstawy programowej, która musi być zrealizowana w konkretnym przedziale czasowym, dla konkretnych grup. Podkreślił, że możliwość została zamieniona na bezwzględne prawo. Zaakcentował, że ze strony Polskiej Rady Ekumenicznej jest propozycja kompromisu. Ks. Arcybiskup przedstawił swoją autorską propozycję rozwiązania tej kwestii, która również była dyskutowana w gronie Zwierzchników Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej. Propozycja ta dotyczy możliwości redukcji godzin. Zakłada ona następujący sposób zmian w nauczaniu religii: pozostanie przy dwóch godzinach nauczania religii, z tym, że jedna z tych godzin znalazłaby się w siatce zajęć, nie przed ani po lekcjach, a druga godzina mogłaby się znaleźć poza planem lub w salce katechetycznej, tam gdzie istnieje taka możliwość. W tym miejscu Ksiądz Arcybiskup, jak ordynariusz Diecezji Wrocławsko – Szczecińskiej, zwrócił uwagę na bulwersujące jego zdaniem warunki nauczania religii w Diecezji: lekcje na korytarzach Kurii Biskupiej, w kancelarii biskupiej oraz na brak innych możliwości organizowania zajęć. Podkreślił, że dzieci jest znacznie więcej z uwagi na dużą grupę uchodźców z Ukrainy. Zauważył, że jest to przykład, gdzie dzieci nie mogą się uczyć w salkach katechetycznych a organizowanie zajęć, w przypadku Wrocławia, jest możliwe tylko w niedzielę, z uwagi nie niemożność dojazdu dzieci z przedmieść Wrocławia w inny dzień tygodnia. Podkreślił, że jego koncepcja opiera się nie na redukcji a na zmianie organizacji lekcji. Zdaniem Księdza Arcybiskupa jest to kompromis korzystny dla obu stron. Zauważył, że powinna zmienić się organizacja zajęć a nie ich redukcja. Podkreślił, że lekcje religii to nie tylko katecheza ale kształtowanie postaw, propagowanie kultury, wielokulturowości, tolerancji.

Ksiądz prof. Bogusław Milerski zaznaczył, że propozycje rozwiązań były formułowane podczas spotkań w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Wyraził pogląd, że propozycja księdza Abp Jerzego jest formułą kompromisową. Wskazał również, że w krajach Unii Europejskiej lekcje religii odbywają się w wymiarze dwóch godzin tygodniowo, z towarzyszeniem alternatywnego przedmiotu. Formy organizacji tych zajęć mogą być różne. Dlatego, jego zdaniem, należy się skupić na sformułowaniu „jak” a nie „czy”. Nawiązał również do propozycji Rektora Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej: jedna godzina w formacie edukacji ogólnej a druga poświęcona formacji. Stworzony w ten sposób balans mógłby być ideowym wyznacznikiem państwa liberalnego.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki przekazał głos księdzu Bp Jerzemu Samcowi i księdzu Bp Semko Korozie.

Ksiądz Bp Jerzy Samiec wyraził radość z możliwości spotkania. Rozpoczął od podkreślenia, że Kościół w sposób szczególny powinien zabierać głos w kwestii obrony demokracji oraz w obronie słabszych. Zaznaczył, że w nowoczesnym państwie stosunki między państwem a kościołem są uregulowane, a wszelkie zmiany są podpisywane na drodze porozumienia. Podkreślił, że Kościół nie tylko bierze ale również daje, a kwestie związane z rozliczeniem Funduszu Kościelnego muszą być określone w sposób jasny i przejrzysty dla obywateli.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki podziękował Księdzu Biskupowi i poprosił o zabranie głosu Ks. Bp Semko Korozę.

Ksiądz Bp Przemysław Semko Koroza podkreślił, że zgadza się z przedmówcą a absolutnym punktem wyjścia kościelnego myślenia o funkcjonowaniu w ramach Państwa jest rozdział Państwa i Kościoła. Zwrócił uwagę na fakt, jak są traktowane kościoły mniejszościowe. Zaznaczył, że rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych szkołach i przedszkolach powinno być procedowane w określonym trybie konsultacji. Zaproponował możliwość zawieszenia rozporządzenia do czasu osiągnięcia porozumienia. Poprosił również o rozważenie skierowania prac nad porozumieniem do podkomisji, która mogłaby pracować nad powyższą tematyką na bieżąco i w sposób ciągły. Prosił o zwrócenie uwagi jeszcze na kilka kwestii związanych z kościołami mniejszościowymi. Zauważył, że kościoły mniejszościowe istnieją nie tylko tam gdzie są parafie, czyli tam gdzie można zarejestrować np. międzyszkolny punkt katechetyczny ale istnieją też w miejscach, gdzie po prostu zamieszkują współwyznawcy. Wyraził opinię, że brak jest możliwości prowadzenia edukacji religijnej dla dzieci, które mieszkają poza terenami gdzie znajdują się punkty katechetyczne. Zgodził się również z tym, co powiedział ks. prof. Milerski – edukacja religijna to nie tylko edukacja partykularna, wyznaniowa. Jest to prezentowanie pewnego światopoglądu, który nie zawsze jest większościowy ale ma swoje korzenie historyczne. Chrześcijaństwo miało ogromny wpływ na kształtowanie się cywilizacji europejskiej, ma również swoje uwarunkowanie w kwestiach etycznych. Jego zdaniem edukacja religijna ma swoje miejsce w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Wyraził nadzieję osiągnięcia w tej kwestii konsensusu.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki podziękował wszystkim za zabranie głosu i opinie. Wyraził nadzieję na dalsze prace w gronie eksperckim nad porozumieniem, które mogłoby zostać podpisane. Poparł pomysł stworzenia podkomisji, która mogłaby się zająć szczegółowo omawianą kwestią.

Pan Minister Tomasz Szymański podkreślił, że dialog i próby konsensusu są podtrzymane oraz że docenia wzajemną próbę zrozumienia stron. Podkreślił, że prace nad rozporządzeniem trwają a kolejne terminy dotyczące konsultacji zostały przedłużone. Zaznaczył, że obecny Rząd pokazuje swoim działaniem wolę podtrzymania dyskusji i dialogu.

Ksiądz prof. Bogusław Milerski wyraził opinię, że mamy do czynienia z demokracją liberalną. Podkreślił również, że w zagadnieniu dotyczącym zmian w nauczaniu religii w szkołach ważną rolę odgrywają również prawa pracownicze, ponieważ zmiany te mogą spowodować utratę pracy przez dużą grupę katechetów. Zwrócił uwagę na fakt, że przekwalifikowanie nauczycieli w ciągu roku jest niemożliwe, ponieważ najkrótszy kurs kwalifikacyjny trwa 1,5 roku. Zadał pytanie jaki jest pomysł Rządu na zmianę kwalifikacji wobec powyższego. Podkreślił również gotowość Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej do dołączenia do tego procesu.

Ksiądz Abp Abel podkreślił, że skracanie programu nauczania nie jest proste. Zwrócił uwagę na zagadnienie uczestnictwa w nauczaniu religii przez bardzo dużą grupę dzieci przybyłych z Ukrainy i Białorusi, które stanowią już około 1/3 uczniów uczęszczających na katechezy.

Pan Minister Tomasz Szymański podziękował wszystkim za zabranie głosu i poprosił o komentarz Pana Ministra Henryka Kiepurę.

Pan Minister Henryk Kiepura ponownie wskazał na fakt, że przedmiotowe rozporządzenie o zmianie organizacji lekcji religii jest obecnie na etapie konsultacji. Zaznaczył, że nie ma potrzeby jego zawieszania, ponieważ rozporządzenie jeszcze nie obowiązuje. Podkreślił, że konsultacje te zostały przedłużone, w porównaniu z tym co było planowane na początku.

Podziękował za propozycje rozwiązań podziału godzin, zaznaczył, że propozycje Biskupów przekaże Pani Minister Nowackiej. Podkreślił, że wciąż spływają do Ministerstwa Edukacji Narodowej propozycje rozwiązań z innych ministerstw a data podpisania rozporządzenia nie jest jeszcze określona. Zauważył, że w rozmowach poruszany jest również poziom jakości kształcenia. Potwierdził, że jest świadomy jaki okres czasu jest potrzebny na przekwalifikowanie nauczycieli. Odnośnie szczegółowych zagadnień w podanym temacie poprosił o zabranie głosu Pana Dyrektora Tomasza Głowackiego.

Pan Tomasz Głowacki zaznaczył, że dane szczegółowe zostały wskazane w ocenie skutków regulacji przedmiotowego rozporządzenia, w którym dostrzeżono, że projektowane zmiany mogą mieć negatywny wpływ na zatrudnienie nauczycieli religii. Podkreślił, że Ministerstwo Edukacji Narodowej problem zauważa i się od niego nie uchyla. Potwierdził również, że najkrótsze studia, które pomogą w przekwalifikowaniu katechetów trwają 3 semestry. Zaznaczył, że takie kursy zostaną wkrótce uruchomione. Powtórnie podkreślił fakt, że rozmowy i konsultacje w tej tematyce cały czas trwają.

Pan Minister Dariusz Klimczak zaznaczył, że Ministerstwo Infrastruktury również przedstawiło uwagi do rozporządzenia Ministra Edukacji. Dotyczą one zarówno organizacji nauki religii jak i wymiaru liczby godzin. Zwrócił uwagę również na przepisy, które mogą utrudnić elastyczne planowanie zajęć przez dyrektorów. Podkreślił walor porozumienia oraz zauważył, że każda zmiana w logistyce zajęć jest problemem organizacyjnym całej rodziny. Wyraził również radość, że bierze udział w posiedzeniu Komisji Wspólnej. Podziękował za wszystkie argumenty, które zostały przedstawione na posiedzeniu. Zaznaczył, że wszelkie dyskusje w tym temacie będą przeniesione również na grunt rozmów z koalicjantami.

Pan Minister Tomasz Szymański podziękował wszystkim za zabranie głosu. Przypomniawszy, że temat lekcji religii był poruszany również 16 października br. na posiedzeniu Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu RP i Konferencji Episkopatu Polski. Podkreślił, jak ważna jest troska o kształtowanie postaw obywatelskich i patriotyzmu. Zaznaczył, że każdy głos zostanie przyjęty a koalicjanci przedyskutują zebrane propozycje.

Ksiądz Abp Jerzy podziękował za dobrą atmosferę spotkania. Zwrócił uwagę na kwestię innego rozporządzenia Ministra Edukacji dotyczącego łączenia grup na lekcjach religii. Pomimo, iż ten akt prawny już obowiązuje, ksiądz Arcybiskup zwrócił się z prośbą o włączenie tej kwestii do ewentualnego porozumienia. Podkreślił, że przedmiotowy dokument wszedł w życie bez konsultacji ze stroną kościelną, pomimo iż zostały zgłoszone obiektywne i uzasadnione obawy zarówno ze strony Kościoła Rzymskokatolickiego jak i Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej.

Pan Minister Tomasz Szymański podziękował wszystkim za zabranie głosu i przeszedł do następnego punktu spotkania, to jest do zagadnień związanych z funkcjonowaniem Funduszu Kościelnego.

Przedstawił historię prac nad zmianą formuły funkcjonowania przedmiotowego Funduszu.

W ocenie Strony Rządowej Fundusz Kościelny jest instytucją archaiczną, niedostosowaną do dzisiejszych uwarunkowań prawnych. Regulacje prawne w tym zakresie wymagają zmian. Istnieje również potrzeba uszczelnienia systemu finansowania kościołów i innych związków wyznaniowych ze środków Funduszu Kościelnego (w zakresie finansowania składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne duchownych).

Zarządzeniem nr 5 Prezesa Rady Ministrów z dnia 11.01.2024 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Funduszu Kościelnego powołany został taki organ pomocniczy Rady Ministrów. Do zadań Międzyresortowego Zespołu należy m.in.:

- 1) przeprowadzanie analiz oraz wypracowanie koncepcji zmiany funkcjonowania Funduszu Kościelnego oraz zmiany zasad finansowania, w szczególności:
 - a) składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz ubezpieczenia zdrowotnego duchownych,
 - b) działalności charytatywnej, oświatowo-wychowawczej i opiekuńczo-wychowawczej kościołów,
 - c) odbudowy, konserwacji i remontów obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej;
- 2) przedstawienie propozycji działań, w tym działań legislacyjnych, wynikających z wypracowanej koncepcji.

Przewodniczącym Międzyresortowego Zespołu jest Pan Wicepremier Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Obrony Narodowej, zaś w jego skład wchodzi przede wszystkim Ministrowie „konstytucyjni” (w tym Pan Tomasz Siemoniak – Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji).

W dniach 9 lutego 2024 r. i 16 sierpnia 2024 r. odbyły się posiedzenia Międzyresortowego Zespołu, w toku których omówiono obecne funkcjonowanie Funduszu Kościelnego. W szczególności zwrócono uwagę, że ok. 95% środków zgromadzonych w Funduszu przeznaczonych jest na finansowanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne duchownych. W toku dyskusji w ramach Międzyresortowego Zespołu nakreślono różne propozycje zmiany modelu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne dla osób duchownych, w tym:

- 1) wprowadzenie odpisu podatkowego przeznaczonego na ten cel,
- 2) zobowiązanie kościołów i innych związków wyznaniowych do partycypowania w uiszczaniu składek dla osób duchownych.

W kwestii pozostałych zadań, na które obecnie mogą być wydatkowane środki z Funduszu Kościelnego, zaproponowano przeniesienie środków na ten cel do dysponentów właściwych części budżetowych.

Celem wypracowania całościowych rozwiązań dotyczących dalszego funkcjonowania Funduszu Kościelnego powołany został, w ramach Międzyresortowego Zespołu, Zespół problemowy, którego Przewodniczącym został obecny na dzisiejszym posiedzeniu Pan Prof. Piotr Kosiak, a który przygotował następujące cztery propozycje rekomendacji:

- 1) model zaproponowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, polegający na finansowaniu kościołów i związków wyznaniowych z odpisu podatkowego uzupełnionego dotacją budżetową,
- 2) model zaproponowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, oparty na wynikach prac realizowanych w 2012 r. i 2013 r. na gruncie projektu ustawy o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz niektórych innych ustaw z modyfikacjami wynikającymi z wprowadzonych przez ponad dekadę zmian prawnych i gospodarczych oraz w szerszym stopniu stanowiącymi odpowiedź na zastrzeżenia kościołów i innych związków wyznaniowych formułowane w toku konsultacji projektu,
- 3) model likwidacji Funduszu Kościelnego i przesunięcie środków do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (na ubezpieczenia osób duchownych), Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w zakresie utrzymywania i odbudowy kościołów i miejsc kultu jako zabytków sakralnych) oraz do innych resortów zgodnie z właściwością, w odniesieniu

do pozostałych funkcji Funduszu (udzielanie duchownym pomocy materialnej i lekarskiej czy prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej),

4) model oparty o rozwiązanie włoskie Otto per mille.

Zagadnienia dotyczące funkcjonowania Funduszu Kościelnego były przedmiotem rozmów Komisji Wspólnej Przedstawicieli Rządu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konferencji Episkopatu Polski podczas posiedzenia w dniu 16 października 2024 r. Jak wskazał w toku obrad Pan Minister Tomasz Siemoniak wspomniane posiedzenie rozpoczęło rozmowy z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi w sprawie zastąpienia Funduszu Kościelnego innymi rozwiązaniami.

Podczas posiedzenia w dniu 16 października 2024 r. przedstawiciele Kościoła Katolickiego zostali poinformowani o rozpatrywanych w toku prac Rządu propozycjach zmian w Funduszu Kościelnym, o których dzisiaj Strona Rządowa informuje Kościoły zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej.

Pan Minister wskazał, iż największą popularnością w łonie Zespołu Międzyresortowego cieszy się koncepcja Nr 3. Nie ma jednak ostatecznego rozstrzygnięcia Rady Ministrów w tej sprawie. Konieczny jest dalszy dialog z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi uwzględniający poszanowanie kościołów i innych związków wyznaniowych. Minister podkreślił, że Fundusz Kościelny jest przedmiotem ożywionej polemiki w dyskursie publicznym. Następnie Pan Minister Szymański przekazał głos Panu prof. Piotrowi Kosiakowi.

Pan prof. Piotr Kosiak zrekapitulował historię prac Zespołu problemowego, omówił dokładniej modele zmiany zaproponowane przez Zespół problemowy oraz wskazał na trudności związane z transformacją formuły Funduszu Kościelnego, na które napotkał Zespół problemowy w trakcie prac koncepcyjnych. Należą do nich w szczególności konieczność uszczelnienia systemu opłacania składek za ubezpieczenie społeczne i zdrowotne osób duchownych, wzajemne roszczenia między Państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi wynikające z realizacji ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Prof. Kosiak wskazał także na wady i zalety propozycji przedstawionych w rekomendacji Zespołu problemowego, w szczególności pokrzywdzenie mniejszych kościołów i związków wyznaniowych w razie przyjęcia formuły odpisu podatkowego. Konieczne będzie także wyjaśnienie w debacie publicznej prawdziwego charakteru Funduszu Kościelnego.

Pan Minister Tomasz Szymański wskazał, że ostateczna decyzja o wyborze formuły likwidacji Funduszu Kościelnego nie została jeszcze podjęta. Największą grupę zwolenników w Rządzie znajduje koncepcja Nr 3. Inne rozwiązania niosłyby ze sobą wyższe koszty funkcjonowania oraz pogorszenie sytuacji zwłaszcza kościołów i innych związków wyznaniowych o mniejszej liczbie wiernych. Dlatego konieczny jest dalszy dialog.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki z zadowoleniem przyjął informacje Strony Rządowej. Zgodził się z uwagami dotyczącymi archaicznego charakteru Funduszu Kościelnego i potencjalnego pogorszenia sytuacji kościołów i innych związków wyznaniowych. Wyraził chęć dalszego dialogu nad zmianą formuły Funduszu Kościelnego i udzielenia w razie potrzeby wsparcia merytorycznego w dalszych pracach. Jednocześnie przyznał, iż Polska Rada Ekumeniczna nie wypracowała wspólnego stanowiska odnośnie oczekiwań co do kierunków dalszych prac nad zmianą formuły funkcjonowania Funduszu Kościelnego. Zagadnienia te mają stać się

przedmiotem obrad najbliższego posiedzenia Prezydium PRE. Następnie przekazał głos Abp. Jerzemu oraz Bp Samcowi.

Ksiądz Abp Jerzy wskazał konieczność uszczelnienia systemu oraz zmiany nazwy dla celów wizerunkowych. Ponadto zwrócił uwagę na konieczność zdefiniowania organów odpowiedzialnych za poszczególne części dotychczasowego Funduszu Kościelnego oraz za całość, zwłaszcza w przypadku zmian organizacyjnych w ministerstwach. Abp. Jerzy zwrócił uwagę na potencjalne zagrożenia związane z potencjalnymi roszczeniami dotyczącymi przejętych nieruchomości pomiędzy kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, które mogą pojawić się w przypadku pogorszenia się sytuacji majątkowej w związku z przekształceniem Funduszu Kościelnego.

Ksiądz Bp Jerzy Samiec zwrócił uwagę na potencjalne problemy wizerunkowe związane z przyjętym modelem przekształcenia Funduszu Kościelnego. Ponadto omówił kwestię finansowania z Funduszu Kościelnego odbudowy, konserwacji i remontów obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej. Wyraził przy tym postulat by nowa formuła Funduszu Kościelnego redukowała element uznaniowości przy przyznawaniu dotacji na odbudowę, konserwację i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej.

Pan prof. Piotr Kosiak odniósł się do wyrażonych wątpliwości Strony Kościelnej i podkreślił, że społeczna rola duchownych uzasadnia utrzymanie odrębnej drogi ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. Podkreślił także, że niezależnie od koniecznych zmian w funkcjonowaniu Funduszu Kościelnego pozostaną w mocy pozostałe postanowienia ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Prof. Kosiak wskazał, że osoby duchowne pełnią na tyle istotną rolę społeczną, że uzasadnia to utrzymanie odrębności w systemie ubezpieczeń zdrowotnych i społecznych dla osób duchownych.

Minister Tomasz Szymański ponownie przytoczył procentowy podział środków z Funduszu Kościelnego na realizację poszczególnych celów statutowych. Potwierdził, iż w przypadku wyboru rekomendacji Nr 3 środki miałyby zostać podzielone między dysponentów wg. podobnego stosunku.

Ksiądz Bp Jerzy Samiec powrócił do zagadnienia finansowania z Funduszu Kościelnego odbudowy, konserwacji i remontów obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej. Ponowił swe stanowisko by w procesie wyboru wniosków przy przyznawaniu dotacji na konserwację obiektów sakralnych istotnie został zredukowany element uznaniowości.

Minister Tomasz Szymański przekazał głos Pani Dyrektor Agacie Kurdziel z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Pani Agata Kurdziel wskazała, że w przypadku przejęcia przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zadania finansowania odbudowy, konserwacji i remontów obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej, w zakresie pokrywanym z Funduszu Kościelnego, procedury przyznawania środków będą tożsame z projektami stosowanymi już w Ministerstwie. Program miałby mieć charakter konkursowy, a propozycje oceny ofert będą sporządzane przez zespoły eksperckie.

Ksiądz Bp Andrzej Malicki uznał wyjaśnienia za wyczerpujące. Wyraził gotowość do dopracowania szczegółów w drodze dalszych rozmów. Podziękował za zaproszenie i możliwość wyrażenia opinii. Wyraził nadzieję na kontynuowanie dialogu.

Minister Tomasz Szymański również wyraził wolę dialogu i konieczność współpracy celem rozwiązania zagadnień trudnych nie tylko na forum Komisji Wspólnej, ale także w kontaktach bilateralnych. Na tym Pan Minister zakończył posiedzenie.

W imieniu Strony Rządowej

Tomasz Szymański
*Sekretarz Stanu w Ministerstwie
Spraw Wewnętrznych i Administracji
Współprzewodniczący Komisji
Wspólnej Przedstawicieli Rządu RP
i Polskiej Rady Ekumenicznej*

SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW WĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI
TOMASZ SZYMAŃSKI

W imieniu Strony Kościelnej

Biskup Andrzej Malicki
*Zwierzchnik Kościoła Ewangelicko -
Metodystycznego w RP
Prezes Polskiej Rady Ekumenicznej
Współprzewodniczący Komisji
Wspólnej Przedstawicieli Rządu RP
i Polskiej Rady Ekumenicznej*

x.